СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 202. Джерзи Ситі, Н. Дж., второк, 31. серпня, 1926. VOL. XXXIV. No. 202. Jersey City, N. J., Tuesday, August 31, 1926. THREE CENTS

БЕКЕР ДОМАГАЄТЬСЯ УНЕВАЖНЕННЯ ВОЄННИХ ДОВГІВ

ВАШИНГТОН, 29. серпня. — Нютон Д. Бекер, секретар війни в кабінеті Вудрова Вілзона, визначна фігура в часі світової війни, оголосив стейтмент, в якім він дуже остро критикує становище Америки супроти военних довгів, через яких стягання Америка тратить своїх приятелів та стягає ненависть цілого світа.

Бекер виразно твердить, що повинна бути скликана міжнародна конференція, на якій повинні знести аліянти всі взаїмні зобовязання, а заразом облегшити сплату репарацій Німеччині, бо й вона не буде в силі виконати зобовязань, які на ню накладає плян Доса. Він заявляє далі, що публика зле поінформована про характер военних довгів, а заразом не здає собі справи з тих консеквенцій, які повстають через вимушену сплату тих довгів. Договір заключений в справі довгів з Англією називає він величезною невдачею, а не як звикли тут називати, великим успіхом.

НЕ БАЖАЮТЬ СОБІ НЕЗАВИСИМОСТИ ФИЛІПІН.

НА КОРАБЛИ МІНДОРО, 29. серпня. — Кармі Томсон прибув до Джольо, що є найбільшим островом сулського архипелягу, на якім живе Джамаруль Кірам II. султан племени Сулю володар над 200.000 Морос. Султан, що є враз з своїми підданими магометанської віри, походить з того дому володарів, що панували там вже 500 літ до приходу Американців. Від філіпінського уряду дістає річно $3.000 пенсії та посідає около 2.000 акрів землі. Як султан міг би мати богато жінок, але мав одну і з тою розвівся.

Відвідавши Томсона на кораблі заявив, що то неправда, щоби Морос домагалися независимости Филіпін. Вправді Морос числом не великі, одначе один Морос дасть собі раду з 10 Филіпінцями.

ЗНОВ ЧУТИ БУЛО ЗЕМЛЕТРЯСЕННЄ.

БОСТОН, 29. серпня. — Вже за третим разом чути було майже в цілій Новій Англії того року землетрасеннє. Було воно слабе, але все таки завдало страху населенню, тимбільше, що так часто повторюється.

КЛОПОТИ ФОНКА З КАПІТАНОМ БЕРРИ.

НЮ ЙОРК, 29. серпня. — Зайшли того рода непорозуміння, що ще не знати чи французький авіятор Фонк вибереться в дорогу з Ню Йорку до Парижа на аеропляні Сікорського. Фонк відмовився взяти як пільота капітана Берри, а бере з собою тільки одного а саме ляйтнанта американської армії Еллана Сноди. Капітан Берри заявляє в часописях, що він не допустить до тої їзди, бо він збирав фонди на побудованне аеропляну, а рівнож тому, що Фонк приобіцяв йому взяти його як пільота.

Фонк перечить тому, а тільки поясняє, що він обіцяв взяти капітана Берри в тім випадку, коли йому треба буде другого пільота. А що нема потреби то він не бере його, а на його місце возьме більше ґазолїни.

ЕПИСКОПИ В МЕКСИКО УДАЮТЬСЯ ДО КОНҐРЕСУ.

МЕКСИКО, 29. серпня. — Католицький епископат готовить матеріяли до петиції, яку вручить конґресови і буде домагатися зміни релігійних законів. На загал одначе не має він великої надії, щоби така зміна наступила, бо конґрес буде під впливом голови держави, який противний таким змінам. На всякий случай будуть домагатися полагодження петиції на протязі місяця, бо бояться, що конґрес, який зійдеться на наради 6. вересня, готов взяти під обради инші справи, а ту відложити до слідуючої сесії.

Коли конґрес відкине петицію, економічний бойкот буде продовжатися. А він вже тепер дається відчувати населенню і урядови дуже болючо. Епископи тої думки, що ціла та справа залежить головно від президента Каеса, бо йому дані широкі повновласти і він мігби застановити виконанне релігійних законів на власну руку.

ДУМАЮТЬ ПРО РЕВІЗІЮ АМЕРИКАНСЬКО-МЕКСИКАНСЬКИХ ВІДНОСИН.

ПОЛ СМИТС, Н. Й., 28. серпня. — Президент Кулидж хоче виждати аж покінчиться конфлікт мексиканського уряду з церквою, а потім думає в більш рішучих формах домагатися від Мексика забезпечення і виконання тих умов, які обі держави між собою заключили відносно охорони американських ситезенів і їх майна в Мексико. Президент є проти цего, щоби довозити до Мексика муніцію, а далі є проти оружної інтервенції, бо така зєдинила би проти Америки ціле Мексико, а рівнож цілу латинську Америку, яка вважалаби такий крок імперіялістичним.

ЗАОСТРЮЄ ПРОГИБІЦІЮ.

НЮ ЙОРК, 26. серпня. — По конференції з прогибіційними урядниками Ню Йорку, ґенерал Ендрус видав зарядженє, яким замкнено 210 склепів, що займалися законно продажею вина. Рівнож обмежено дуже продажу сакраментального вина, а жидам, з огляду на надходячі свята, поручено брати вино тільки від своїх рабінів.

ГУСТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ В КАНАДІ.

Населення в Зах. Канаді є таке, що одна квадратова миля припадає на 2½ особі, а однак те населення випродуковало мин. року 388,433,000 бушлів пшениці, 322.254,000 буш. вівса, 91,141,000 буш. ячменю і 11,545,000 буш. жита, не вчисляючи вже іншого збіжжа.

В Злучених Державах припадає на кожну квадратову милю землі 329 осіб.

БУГАЙ ПРОБИВ ДІВЧИНУ.

Оттава. — На фармі Дукей розлючений бугай підкинув рогами у гору три рази 8-літну дівчинку, при чім ранив її рогами у живіт і плечі. Дівчинка хотіла вигнати бугая з пашні на полю. Колиб не пес, то мама дівчинки, котра бігла з хати на місце нещастя щоб вратувати дитину від нехибної смерти, ніколи не булаб її вратувала, а ще можливо, що й сама булаб згинула страшною смертю. А то в часі, як її пес прискакував до голови бугая і бугай замахувався з рогами на нього, мама вхопила дитину на руки і занесла до хати. Вже коли була недалеко хати, то побачила, як бугай покинув пса і біг скоро за нею, та заки він прибіг, то мама з дитиною були вже в хаті. Тепер покалічена дитина находиться у шпитали, і лікарі кажуть, що вона з того вийде.

„ДУХА" МОЖНА ЗАБИТИ.

Якийсь В. Синт з Індіяни пішов з жінкою на цвинтар відвідати гріб дитини. Коли вони молилися, зближилася до них фіґура, вся обвинена білим полотном. Відважна жінка Синт хопила добру ломаку і потягнула „духа" по голові, почім він упав, а чоловік з жінкою втікли до дому і оповіли про пригоду сусідам. Пішли люди на цвинтар і піднесли убитого молодого чоловіка, знаного жартуна з тої місцевости. Супружеєтво заарештовано і засуджено за убийство. Однак апеляційний трибунал звільнив їх від вини і кари, заявляючи, що вони дійсно вірили, що бють „духа", а закон нічого не говорить, що не можна забити духа, навіть тоді, якби то був перебраний чоловік.

НАЇВНІ ПОЕТКИ.

Цими днями в однім з паризьких судів переслухували цікавого ошуканця, який мав проти себе більш як тузин поеток. Добродій Леве пошив у дурні ці ніжні істоти, пишучи до них листи і особисто представляючись, як редактор нового літературного журналу, ще й власник поетичного замку в околиці Парижа. Він виступав перед ними як кандидат на мужа і їх меценат, рахуючи на те, що обіцюючи їм видрукувати їх твори, лекше найде доступ до їх кишені. Він брав від них чимало грошей на кошти друку їх творів, які мали їм зєднати славу завдяки його впливам. На судовій салі, де поетки обвинувачували Леве, найшлись і дами в досить поважнім віці, що зітхали в поезіях і в прозі.

НАСЕЛЕННЯ МАНІТОБИ СКОРО ЗРОСТАЄ.

Оголошений вислід перепису населення в степових провінціях Канади, що відбувся сего року в червни, виявляє, що за пять літ населення Манітоби зросло о 31.7 процент. Враз з тим місто Вінніпеґ побільшилося о 12.269 мешканців і має тепер 191,356 мешканців. Від 1901 р. населення провінції зросло в троє, бо тоді було в Манітобі 255,211 людей, а сего року є 803,286.

ТВЕРДІ ЛЕМКИ.

Недавно тому церковна влада в Ґаличині заборонила при Службі Божій уживати слів: „і всіх вас православних християн" а наказала уживати: „і всіх вас християн". З сего, як доносять з краю, прийшло до клопотів в селі Завадці, повіт Сянік. Селяни і священик не послухали наказу, за що замкнено їм церкву. Та тверді Лемки стояли твердо при своїм, так що не було иншої ради, як отворити їм церкву, де вони і дальше поминають „православних християн".

ПІДКУПСТВО МИТОВИХ УРЯДНИКІВ У КАНАДІ.

П. Вайт, адвокат призначений урядом до прослідження митового скандалу, заявив, що урядники, які ведуть слідство в справі митових скандалів, мають певні дані, що деякі урядники мита брали хабарі, перепускаючи до Канади затроєну горівку зі Злучених Держав. „В сій хвилі, — сказав він, — я сортую ріжні матеріяли. Тут є відділи і підвідділи, що заключають в собі великі простори. Люде ведуть слідства в ріжних напрямах, але я не можу ще публично подати нічого з наших дослідів".

52 ЛЮДЕЙ ЗАГИНУЛО ЧЕРЕЗ БУРЮ.

Буря була причиною смерти 52 моряків, з яких 47 були риболовами з двох малих кораблів Нової Скошії, а пять моряків з одного норвежського парохода. Отсе є жертви бурі, що шаліла недавно коло берегів Нової Скошії над Атлянтиком. Буря цілком розбила норвежський корабель Рінґгорн та канадійський вітрильний корабель Сільвія Мошер, враз з тим як вітрильний корабель Седі Нікл зник без сліду.

ЦІКАВИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ.

Др. Сергій Воронов, звісний зі своїх відмолоджуючих операцій, почав тепер інтересний експеримент. Він защіпив самиці шимпанза жіночі полові залози, а опісля заплодив її штучно мужеським людським насінням. Обі спроби вдалися дотепер остільки, що малпа находиться в тяжі. Тепер нетерпеливо очікують родів. Др. Воронов каже, що новородок повинен бути нормальною людською дитиною; инші припускають, що це буде якийсь „малпочоловік", ще инші думають, що дитина не народиться жива.

ПОЛЬЩА ХОЧЕ ПРИЛУЧИТИ ДО СЕБЕ ЛИТВУ.

Ковно. — Литовське правительство має рапорт, що Поляки сконцентрували три реґіменти найліпшого війська в околици Сванзані, Линзіяна і Колтовіяні. Литовські урядники чули, що Поляки активно приготовляються до нового заговору проти держави, щоб прилучити Литву до Польщі.

Між Литвою а Польщею істнує неурядова війна ще від 1920 р. коли то ґен. Желіґовський забрав Вільно від Литви.

25 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НА ЖИДІВСЬКУ КОЛЬОНІЗАЦІЮ НА УКРАЇНІ.

До Петербурга прибув директор відомого жидівського товариства „Джойнта" Розен, який заявив співробітникови большевицьких „Известій" таке:

„За останній час у Злучених Державах остаточно переконались в тому, що національна справа в СССР вирішена (чия?) й тому нападки сіоністів, що домагаються грошевої піддержки для Палестини, а не СССР., не викликають більше спочуття".

„Джойнт" сподівається, що на жидівську кольонізацію за найближчі три роки буде зібрано 25 міліонів долярів, це тим більше певно, що за перші місяці підписка дала 20 міліонів долярів.

На жаль, автор большевицької ґазети не пише, де саме повстануть дальші жидівські кольонії, та для Українців це і без цього ясно.

ЗГОРІВ РИМО-КАТОЛИЦЬКИЙ КОСТЕЛ.

Трі Риверс, Кве. — В околици Люізвил, яка положена 15 миль відси, згорів 14. ц. м. римо-католицький костел. Шкоду обчисляють на 300 тисяч долярів, а костел був заасекурований на двіста тисяч. Костел був збудований 1921 р. й уважався за найгарнішу структуру того рода.

ЛИСТ НАДАНИЙ НА ПОЧТУ 1898 РОКУ ВЕРНУВСЯ НАЗАД.

Овен Савнд, Онт.— А. Паркс, з цього міста, вислав був 27. серпня, 1898 р. отже перед 28 літами, лист до його шваґра Дж. Стюварта, в Маркет. Мішіґен. Дня 10. серпня Паркс дістав той лист назад. Де той лист був, і чому не був доручений, остане великою і ніколи невідгаданою загадкою.

ВИРІБ ЧАСОПИСНОГО ПАПАРУ В ЧЕРВНІ.

Протягом місяця червня було випродуковано в Канаді 158,601 тон часописного паперу. Протягом шести місяців 1926 року, випродуковано 893,753 тон того паперу.

НЕ ОДІЖ, А ХАРЧ.

120 жовнірів занедужало в Луцьку, як виявило слідство, не від отруйних мундурів, а від попсованого мяса.

КЛЄМАНСО ГОТУЄ ДРУГИЙ ЛИСТ В СПРАВІ ДОВГІВ

СЕНТ ВІНСЕНТ СІР ЖАРД, ВЕНДЕ, Франція, 29. спреня. — Бувший военний французький премієр Клемансо думає щераз говорити в справі довгів. Він вповні задоволений зі свого першого виступу. Зі всіх сторін одержав він повідомлення, що це письмо має дуже добрий вплив навіть і на Американців. А що він всего в першім листі не виговорив, то попробує ще раз дещо написати. З критики сенатора Бори він сміявся добродушно і не брав собі її до серця. Клемансо певен того, що французький парлямент договору що до сплати довгів Америці, не ратифікує. До політики мішатися не хоче, бо це не має жадного сенсу. Він тепер як одиниця і приватна людина є сильнійший, як був би міністром.

ВЕЛИКА ПАРАДА НІМЕЦЬКИХ МОНАРХІСТІВ.

НОРИМБЕРҐА, 29. серпня. — На ринку того історичного міста відбулася парада націоналістичних орґанізацій, в якій взяли головну участь ветерани світової війни. Перед бувшим престолонаслідником принцом Рупрехтом баварським проходили фалянґи ветеранів через три години. Біля принца було повно князів і других аристократів монархістів. Були і ветерани з 1865 і 1870 років. Богато носило давні військові уніформи і відзнаки, повівали рівнож і монархістичні фани. Ціла парада була монархістичною пропаґандою. Найбільше тішилися з неї кравці, бо добре заробили. Треба було за одну ніч попереблювати тисячі давних мундурів, щоби блищали як колись за кайзера. По виставах було повно образів князів і принців. Нігде не було одначе портрету Гінденбурґа, хоч були портрети инших ґенералів. В театрі грали „Вільгельма Телля" на знак, що й Німеччина хоче освободити себе з рук тиранів.

В ЕПАНІЇ НЕСПОКІЙ.

ЛОНДОН, 29. серпня. — Еспанська амбасада повідомила, що ґрупа офіцирів хотіла викликати заворушенне в Еспанії і перетяла телефонічні і телеграфічні получення, але рух той без значіння.

З другого боку знова подають, що треба надіятися усунення Прімо де Рівери та зміни в правительстві.

НЕ БУДЕ ЗМІНИ В ВІДНОСИНАХ ЕСПАНІЇ ДО ЛІҐИ.

СЕН СЕБАСТІЯН, Еспанія, 29. серпня. — Міністер заграничних справ сеньор Яндвас заявив, що Еспанія виступить з Ліґи, коли не одержить сталого місця в Раді Ліґи, або контролі над Танґіром.

ФРАНЦІЯ І АНГЛІЯ ПРОТИ ЕСПАНІЇ.

ЛОНДОН, 29. серпня. — Анґлійське і французьке міністерство заграничних справ докладають всіх зусиль, щоби вплинути на Еспанію, щоби вона не клала колоди Лідзі через справу Танґіра. Заразом впливають вони в тій самій справі на Італію, яку вважають головною виновницею в тім новім конфлікті, бо вона намовила Еспанію до того нового кроку. Анґлія і Франція заявляють, що вони готові піти на уступки в справі Танґіру на користь Еспанії, але иншою порою, а не тепер підчас теперішньої сесії Ліґи.

ЩЕ ОДНА АМЕРИКАНКА ПЕРЕПЛИЛА КАНАЛ.

ЛОНДОН, 28. серпня. — Миссис Клемен тон Ґорзон з Ню Йорку переплила анґлійський канал в 15 і пів годинах. Ґертруда Едерле переплила о годину скорше.

Ґорзон є матерею двох малих дітей, а походить з данського роду. Має 27 літ. Її батько був лікарем, який хотів виховати її на оперову співачку. Одержала золоту медаль від данського короля і карнеґійську медаль, оба рази за виратуванне потапаючих. Була інструкторкою пливання в військовій школі.

Вийшовши на беріг стрінула кілька тисяч людей, які зробили її велику овацію. Стратила на якийсь час притомність з утоми, але сейчас прийшла до себе. Сказала, що зробила це все тільки для добра своїх дітей, щоби їм лишити памятку і поліпшити їх матеріяльний бит.

Фінансував її дорогу Мистер Лисберґер, який заложився о 100.000 долярів, що вона осягне успіх. Заклад виносив 1 проти 20. Лисберґер зложив був $5000.

ЗБУДУВАЛИ КАПЛИЦЮ В ПАМЯТЬ ЖАННИ Д'АРК.

ДОМРЕМІ, Франція, 28. серпня. — Доперва тепер побудовано тут базиліку, яку приобіцяв був побудувати ще французький король Кароль 7. ще перед 400 роками на памятку французької побіди, яку віднесла сільська дівчина Жанна Д'Арк. Король забув на свою обіцянку, яку щойно тепер виповнено. Базиліку будували 33 роки. Є вона так гарно і по мистецьки побудована, що дорівнює своєю красою найкращим французьким памяткам штуки.

„ПОГАНІ ОЧИ".

ДУНДАЛК, Ірляндія, 26. серпня. — Миссис Мек Доналд пізвала до суду Миссис Мері Мартин за те, що своїми „недобрими очима" нанесла нещасте на її дитину. Вона вже спалила шаль Миссис Мартин перед очима дитини, щоби відогнати нещасте, але воно не помогло.

Свідки зізнавали, що не все правда. Але судія таки не брав справи серіозно і вислав всіх назад до дому з тим, з чим прийшли.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc..

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАМЯТАЙМО ПРО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА

Громадянин Павло Ленчук з Нортгемптон, Па., прислав нам ось яке письмо:

„Вже рік минув, як члени 30-тисячної армії У. Н. Союза заявилися через своїх конвенційних делеґатів за тим, що Союз мусить збудувати свій власний сиротинець. Українські робітники, згуртовані в У. Н. Союзі відчули, що їм треба такого сиротинця та виявили свою думку, що збудованнє сиротинця повинно бути першою і головною ціллю членів і уряду Союза.

„Чому це так? Відповідь не важка, бо сиротинця домагається від нас саме життя, сам практичний розум, сам самозаховавчий інстинкт. На наших очах маємо нагоду нераз бачити, куди йдуть наші сироти і як марно вони пропадають. І серце стискає біль, коли подумаємо, що і з нашими власними діточками може таке саме статися. Бо смерть і нещастє не сплять. Тож коли думаємо про сиротинець Союза, то думаємо заразом про добро і щастє своїх власних, дорогих нам діточок. Бо маючи сиротинець, будемо мати опікуна і для своїх дітей в нещастю.

„Не один може скаже, що в Америці є богато американських захистів, себто „пур-гавзів" і сиротинців. Та поминувши те, що й до них дуже тяжко дістатися, треба памятати, що дитина, за яку родичі чи нарід не подбали, щоби вона знайшла в своїм дитинстві приміщеннє і вихованнє серед своїх, вже на віки для нас пропавша, і то для своєї рідні і для цілого українського народа. Вона буде встидатися навіть такої нації, яка не вважала своїм обовязком про ню памятати тоді, коли вона була немічна і безрадна, коли її треба було підховати і нагодувати.

„Сам Христос казав, що діти мають мати першенство. Вониж є будучностю і фундаментом, на якім буде зростати українська національна сила. А тільки ми самі зможемо виховати їх на добрих американських горожан, а заразом і на так само добрих Українців. Тільки ми одні в силі защіпити в їх серцях ту подвійну любов.

„Тому треба нам українського сиротинця. Тому треба, щоби той сиротинець повстав з рамени Союза, бо сироти по патріотичних членах Союза це найкращий матеріял для американського українства. І великим національним гріхом було би, колиб ми той цінний матеріял запропастили.

„Спокійно будемо вмирати, коли нас смерть заскочить в тій хвилі, коли не будемо могли доховати наших діточок, коли не будемо могли лишити для них средств до життя, а коли будемо мати свій сиротинець. Коли будемо мати свою національну твердиню, яка пригорне заплакані наші сироти, яка обітре їх сльози, накормить, приучить і в люде виведе.

„Тому спішім, Браття і Сестри, з своєю допомогою, щоби чимскорше діждалися ми тої щасливої хвилі, коли будемо мати свою сирітську твердиню.

„До Вас, Нортгемптонці і ті, що тут живуть в сусідстві, звертаюся і прошу: Киньте по доляру або й по два. Хай негайно буде зложена та тисячка, яку ми повинні до нового року зібрати. Зробім всі спільний баль в якійсь з місцевостий, приїдьмо на той баль, а це легко, бо в сусідстві живе нас велика громада. Переведім на нім збірку, а пів тисячки долярів при добрій волі зібрати не буде трудно. Гей, товариші з Істон, Бетлегем, Аллентавн, Палмертон і Біналь: Заберіть слово і покажім ділом, що У. Н. Союз дорога для нас народня інституція, що розуміємо вагу сиротинця, який хоче збудувати Союз для нашого власного добра і добра будучих поколінь.

„Хто хоче засягнути яку інформацію в тій справі, або дати яку пораду, хай пише до д. Григорія Пипюка на адресу: 159 TELGHMAN ST., ALLENTOWN, PA. д. Пипюк є якраз одним з тих, яким Головний Уряд У. Н. Союза поручив справу сиротинця. До него найкраще нам відноситися, бо Він наш сусід. Разом з Ним обдумаємо лекше спосіб, як нам добути як найбільшу поміч для сиротинця.

„Тільки не ждім, а берімся до роботи. А в першу чергу складаймо жертви і то вже тепер. Не даймо заспати доброму ділу."

До сього письма можемо тільки таке додати:

Це дуже добре, коли наші люде по місцях самі беруться до акції в справі сиротинця. Бо коли будуть ждати тільки на вічні принуки, відозви, наклепи та напімнення, то не багато з того вийде. Сиротинець це така благородна і так важна інституція, що вона повинна захопити кождого члена, який тільки глядить трохи дальше в будучність української еміграції в Америці. Вона повинна захопити вже сама собою кождого батька і кожду матір, яка думає про те, що може приключитися і їй так, як і міліонам других людей, такий нещасливий припадок, що діти її останутъ сиротами, або опиняться на вулиці без кусника хліба і без опіки. До справи сиротинця не треба великої аґітації, бо вона самозрозуміла, бо будова сиротинця лежить в інтересі кождого члена. А про свій власний інтерес повинен кождий сам памятати. Тому не відкладаймо доброї справи, а берімся до систематичної і витревалої акції в ціли зібрання потрібних на сиротинець фондів.

ОБШИРНЕ ЗНАННЄ, ПРИВИЧКА ДО ДУМАННЯ І БЛАГОРОДНІ ЧУВСТВА — ВСЕ ТЕ НЕОБХІДНЕ ДЛЯ ТОГО, ХТО ХОЧЕ БУТИ ОБРАЗОВАНИЙ В ПОВНІМ ЗНАЧІННЮ ТОГО СЛОВА.

З РІДНОГО КРАЮ

Розмова з д. Володимиром Б. Лотоцьким.

Д. Володимир Б. Лотоцький відвідав сього літа старий край, якого не бачив від січня 1914 року. Він був у Галичині 2 місяці і за сей час приглянувся теперішнім тамошнім відносинам. По повороті поділився з нашою редакцією отсими загальними своїми вражіннями:

До Галичини я приїхав з початком червня. Я остався найдовше у Львові, який, як відомо, є осередком культурного, економічного, релігійного і політичного життя Західної України, бо власне хотів пізнати, які зміни перейшло те життє по австрійській і українській визвольній війні, та як воно тепер укладається. Кромі того був я на селах в Бережанщині і в Равщині та бачив, як жиє і чим жиє тепер наше село.

Воєнні часи дуже богато змінили в нашому краю і про се можнаб писати цілі томи. Змінили навіть людий. Змінились інституції. Змінилося громадянське життє.

Перше вражіннє відчуження американського Українця від старого краю. Але поволі наново зживається з рідним і воно знову стає йому близким як і колись.

Галицькі Українці, а таксамо і волинські та холмські, дуже цікавляться Америкою, а особливо життєм і відносинами серед тутешніх Українців.

Вони дуже вдячні американським Українцям за всі допомоги для рідного краю, але одночасно вони свідомі, що нація допомогами жити не може. Українці се молода жива нація, що рветься до життя; вона переломлює всі перепони і будує своє національне життє, яке коли придавлене політично, то оживає культурно; коли придавлене культурно, то кипить на екномічних областях. Не сила його ані зломити ані здавити. Тому теж не допомог уже хотять наші старокраєві браття, з Америки, **але співучасти тутешніх земляків у відбудові і скріпленню життя нації.** Не з ласки, а для взаїмного хісна і для добра цілої нації.

Я відвідав культурні інституції, як Товариство ім. Шевченка, Національний Музей, Просвіту, Рідну Школу. Всі вони розвиваються гарно і поступають. Про **Просвіту** слід сказати, що вона заходами голови д. Михайла Галущинського модернізується. Вона тепер не тільки ширить освіту як і колись, але творить кадри культурних бойовиків, орґанізуючи окремі гурти найсвідоміїших громадян, котрі хотять посвятитись для культурно-освітньої мети. І нехай нікому не буде дивно, що наприклад в книгарні Шевченка 60% купуючої публики творять селяни, і що богато селян тепер передплачує Літературно-Науковий Вістник.

Рідна Школа — се кріпость української школи під польською окупацією. Вона має виховати молодь не так як хоче польський уряд, але як хоче українська нація — для себе.

Про українську **політику в** Галичині можна сказати, що вона наче завмерла. І се зрозуміле. По визвольній боротьбі, нація суверенна, найшлася нагло під чужою окупацією яко недержавна і поневолена. Ситуація зрозуміла. І люди шукають виходу.

Зате життє кипить на економічному полі.

Може ніхто тут не знає і не уявляє собі, як скоро і гарно виростає в силу **українська кооперація** в Галичині і на Волині. Отам зачала виладовуватись українська сила і здатність до спільницької праці. Про се можнаб писати дуже богато. Тут згадаю лише, що всі села розуміють значіннє кооперації і **торговельні кооперативи** засівають громади. Селяни, навіть селянки, стають діловими торговцями.

Та найважнійша справа, якою весь рідний край до живого переймається, се **парцеляція великих земельних посілостий і малоземельних і безземельних селян.** Настала пора, що Українці можуть сі землі закуповувати. Українські селяни се вже добре знають і кидаються на всі сторони за капіталом, але його тепер і в Польщі і в Галичині обмаль і власне тому (між іншим) сі землі на продаж і також власне тому українське селянство не має змоги купувати.

Се справа незвичайної ваги. Вона може рішити про всі інші справи краю на цілі покоління. І тут теж надії на Америку, не на жадну ласку, а на поміч з великою користю для помагаючих.

Слід би ще згадати про старокраєву українську пресу, яка є сторожем української свободи. Там ґазети все наражені на переслідування і страти. Тому і їх ситуація тяжка. Американські Українці могли-б помогти їм передплатою.

Вкінці згадаю, що я говорив з усіми Українцями знакомими і тими, що їх щойно пізнав. Відвідав знакомого з недавнього побуту американським Українцям, **митрополита Шептицького.** Він тепер далеко здоровійший і дуже богато працює. Випитувався дуже докладно про тутешні відносини і журиться тутешніми справами якби своїми близкими. З жалем казав, що вже не буде більше в Америці.

Вертаючись домів, відвідав я в Берліні **президента д-ра Евгена Петрушевича.** Він хотяй старший чоловік, а виглядає молодий, здоровий і повний енерґії та запалу. Він нікуди не виїздить, а працює у свому офісі від ранку до пізного вечера. І я гадав спершу, що він має до роботи, але, бувши у нього кілька разів, побачив, що має дуже богато до роботи. Він інтересується всіми справами Галичини і Великої України. До нього звертаються у всяких справах всі земляки, не тільки його приятелі, але навіть його противники і вороги. Він переговорює із закордонними представниками у справі кредитів для українських інституцій. Представники чужих держав до нього приходять як до леґального представника української суверенности. Зокрема тепер др. Петрушевич висилає делеґацію на Збір Ліґи Народів у Женеві.

ПОДЯКА З КРАЮ.

До світлого Головного Уряду Українського Наролного Союза.

В залученню пересилаю посвідку на $690, яку то квоту, що Ви її мені переслали, в цілости одержала. Складаючи Вам за те сердечну подяку, остаю

з поважаннєм

Марта Васильців, замужна Василишин,
з Германова в Галичині.

НА ПАМЯТНИК ФРАНКА.

До проголошеного в ч. 162. виказу треба дописати жертву в сумі $1, яку зложив о. Павло Корсуновський з Филаделфії, на памятник Франка.

Р. Карбівник, секр.

НОВИЙ ЛІК НА ПАРАЛІЖ.

До Англії мають спровадити комарів, бо їх уколення мають бути знаменитим ліком для пацієнтів, які діткнені паралїжом.

КАНАДІЙЦІ ЇДЯТЬ ТЕПЕР БІЛЬШЕ ЯЄЦЬ.

Продукція яєць зросла в Канаді о цілих сто міліонів тузинів, або 70 процент від 1920 року. Цю величезну скількість яєць зїли самі Канадійці. В 1920 році кожний Канадієць зїв лише 16 тузинів яєць, а вже 1925 зїв 26 тузинів.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ.

ВСТАНЬ НАРОДЕ — ПРОБУДИСЯ.

Писав Іван Франко:

Встань народе — пробудися,
Пробудись з твердого сну.
Пробудись — отвори вже очі,
Пробудись хоч в сім віку.

Пробудися, українська еміґрація в Америці. Тиж живеш на вільній землі і то в 20. столітю, в століттю поступу і волі, а не рабства і темноти. Пробудися і спитай себе: Кому то служать прислані нам Варшавою і Римом достойники і їх поплечники. А коли дістанеш відповідь, що не українському народови, так спитай себе: хто тому винен? Чи не ми самі. Били нас і бють далі, називали як хотіли і звуть так далі, вважали нас за темняків і вважають нас за таких далі, а ми що на те? Цьвігають нас батогами, опльовують найкращих наших борців, сміються з наших ідеалів, а ми терпимо. Чи не так? Старозаконні зацофані рабіни, яких сюди спроваджують нюйорські Жиди, вносять між Жидів нового духа, множаться з їх прибуттєм як гриби школи і захоронки, а міліони йдуть річно до старого краю для бідних Жидів в Европі. Завдяки тим рабінам, Жиди обєднуються і зростають в силу. А якже у нас? З трудом довели ми хоч вчасти до обєднання наших сил в Америці, а наші наслані владики не тільки що нам в нічім не помагають, але нас розбивають, ще нищать тяжкий наш доробок. Замісць внести в наші ряди правдивого християнського духа згоди і любови, кидають між нас кість незгоди, плюгавлять память Франка і кажуть нам відмовляти гетьманський „Отче наш" в честь царського ґенерала Скоропадського.

Зводять нашу славну і геройську боротьбу за національне визволення до особи гетьмана Скоропадського і до духовного і світського єдиновластя. Зводять велику ідею до абсурду. Це дійсно можливе тільки хиба в таких людей, в яких манія великости перейшла вже в невилічиму хоробу. Тому скорше буде гадина хвостом сичати, ніж такі маняки зміняться і будуть числитися з голосом народа.

Тому пробудися, український робітнику, і не кінчи на словах, а стань там, де живеш, до боротьби за поступ і свободу. Оборони память нашого ґенія і мученика Франка. Порівнай мучениче життя Франка і його діла з ділами і творами наших книжників і фарисеїв і мужно і отверто заяви: Нема місця в моїй хаті і в моїм серцю для тих, що є грязь Москви, Варшави і Риму.

П. Сокальчук з Ню Йорку.

ПРО ТРОХ РУТЕНЦІВ.

Я не розумію, чому то так дехто дивується тому, що др. Назарук накинувся на Франка. Таж вже давнійше, ще в Дітройті назвав він великого Драгоманова хаотиком, Тараса Шевченка горлорізом, а старого професора Грушевського недоуком. Тож вже можна було надіятися, що щось припаде й Франкови. А трапилася добра нагода показати себе перед епископом Богачевським добрим „католиком", тому й валить тепер, що може, ще й на голову Франка.

Правда, що воно якось тяжко розібратися в особі д-ра Назарука, бо щоби не писав: він чи про Хіни чи Мексико чи якого святого чи безбожника, все таки на д-рі Мишузі скінчить. Нам, простим читачам отта писанина дуже кумедною видається і люди всіляко собі балакають. Кажуть, що таки голова д-ра Назарука чимсь затроєна, коли йому все і всюди привиджується др. Мишуга.

Кажуть далі, що наші редактори таки не мають чого ображатися, коли їх др. Назарук ставить як хаотиків в такім товаристві як Драгоманів чи Франко, бо кождий з нас хотів би бути таким хаотиком. А до того берім і таке під розвагу: Всі знають, бо то один до другого пише, що були і є спроби зробити рух проти У. Н. Союза і „Свободи", щоби бунтувати відділи і протести збирати. Ну і щож з того. Союз має 30,000 членів, а деж ті протестуючі Рутенці? Бо те, що куратори з Нортгемптон написали, що їх парох о. Куцкий не правив панахиди за упокій редакторів „Свободи" ані не співав многолітствія польському президентови, не є ніякий протест. Я навіть не розумію, чому вони протестували і обзивалися, бож прецінь в „Свободі" не було згадки за їх парохію, а доперва тепер людям приходить на голову, що то про них і їх пароха могла бути мова, бо як то кажуть: грим в стіл, а ножиці відозвуться.

Ну ще є о. Куриило. Відозвався, загудів і присів. А хто більше? Таж маємо тут звиш 100 священиків, маємо між ними людей бувалих і заслужених, а деж вони? Нема. Виднію ть тільки три стовпи рутенства і візантійства: Епископ Богачевський, др. Назарук і о. Курилло. То ще не є так зле. А от і панахиди по Франкови вже правлять. Є і між духовенством богато таких, що думають і відчувають як і простий нарід і не бояться автократів. Біда тільки в тім, що „Провидінє" безсильне супроти рутенства. Тому то я звертаюся до них і кличу:

Дорогі наші Браття. Ви і ми робітники і сини одного і того самого народа. Вам і нам дорога ваша орґанізація, бо то людське добро. Алеж зважте, що й Ви повинні мати якийсь голос в своїй орґанізації, що й Ваш уряд по волі чи неволі мусить числитися з опінією і бажаннем загалу членів. Тому скажіть своє тверде слово. Не дозвольте на те, щоби Вашу душу відділювали від душі і серця цілого українського народу. Коли Ваш брат робітник-складач покинув роботу, бо не міг вже складати до друку тих лайок, якими „Америка" обкидує наших чільних людей, то якже Ви можете це терпіти далі?

А далі весь церковний загал має право запитати тих отців, що засідають в уряді „Провидіня", щоби вони нам відповіли тепер ясно по громадах, чи вони є рутенцями і за тою роботою, яка ведеться в „Америці", чи проти. Ми мусимо вже раз виплисти на чисту воду, щоби ми знали, хто, що і як думає, хто є наш приятель а хто ворог. Бо знаємо до сего часу тільки про трох виразних рутенців в Америці, а може їх скривається більше число. Хай виплдуть на верх.

Михайло Костра,
член 371. від. У. Н. Союза в Нюарк, Н. Дж.

ЩО МОЖЕ ВИТРИМАТИ ЛЮДСЬКЕ СЕРЦЕ?

У німецькій місцевости Штейнамангер прийшов до лікаря приватний урядовець і нарікав, що відчуває, як щось його тисне під серце; має вражіння, що це є від револьверової кулі, яка лежить у його серці. Лікар спершу гадав, що пацієнт жартує. Та взявши його під Рентґена, ледви повірив своїм очам: у правій комірці серця побачив обриси кулі. Він прикликав ще инших лікарів і всі ствердили це саме. Пацієнт заявив, що в 1915 р. цю кулю одержав на російськім фронті. Лікарі ствердили з зачудуванням, що ця куля не перешкаджає функціям серця, хоч спроба її операції булаби причиною негайної смерти.

АМЕРИКАНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ КАЛЕДЖ.

В Спрінґфілд, Масс., находиться американська научна інституція — „Амерікен Інтернешенел Каледж".

Ціль цеї школи подвійна: з одного боку вона старається підготовити як слід таких Американців, які хочуть вести працю серед чужинецьких кольоній в Америці, з другого боку підготовляє чужинців до життя в Америці.

Першій цілі служить департамент „Суспільної Праці" (Сошіл Сервіс Депт.), який вимагає від своїх учнів чотирорічної науки: два роки на підготовчому колеґіяльному курсі а два роки на спеціяльному курсі „суспільної праці". Ті, що покінчили якийсь инший каледж, проходять лише цей спеціяльний курс, при чому мусять ще вчитися якоїсь чужої мови. Покінчення цего курсу дає спромогу працювати у великих добродійних і опікунчих товариствах, установах, школах, і т. и.

Для чужинців важні инші відділи каледжу, як так званий „академічний департамент", бизнесові курси та вступні курси. На них студенти мають нагоду пройти спеціяльні курси англійської мови — початки і вищий курс, та можуть здобути степені „бачелор оф артс" і „бечелор оф саєнс". Вони можуть накінець здобути фахове „бизнесове знання" чи просто таке знання анґлійської мови, яке уможливилоб їм використання в Америці тої науки, яку вони вже мають у своїй рідній мові.

Кошти удержання в цім каледжу невеликі. Помешкання, харч, оплата за науку, прання білля, оплата за розривки, книжки і т. п. виносить 350 до 370 долярів на рік, при чому ця сума може бути плачена у вигідних місячних ратах. Значне число учнів може дістати працю при самій школі — півтора години на день — що зменьшує рахунок о 90 долярів в рік.

В послідному році в цім каледжу було близько двісті учнів, споміж 32 ріжних народностей. Між тими, що покінчили цего року науку в цьому каледжу є теж і одна Українка, Марія Митренко з Олифант, Па., котру управа Міжнародного Каледжу приняла на вчительку музики у цій школі. Панна Митренко покінчила була там курс суспільної праці і при кінцевих іспитах виробила інтересний реферат про українську еміґрацію в Америці, який був нею відчитаний на святочнім прилюдним розданню свідоцтв.

Близші відомости про всі поодинокі курси та услівя науки можна дістати від управителя каледжу, якого адреса є слідуюча:

Chester S. McGrown, Amerinan International College, Springfield, Mass.

РЯБА ХРОНІКА, АЛЕ БУДЕННА.

В Яремчі пустив хтось у світ три фальшовані паперові 10-золотівки і тим счинив заворушення між нервовою літньою публикою і дав слідчій поліції працю: вишукати фальшивників. — До виділу повідової ради в Добромилі заглянули вночі вломники і забрали з каси 1.000 зол., замісць сподіваних 10.000, які день раніше каса виплатила. — Зажив у Львові отрути російський еміґрант Фьодор Сергеєв. — У селі Волосові (Станиславівщина) убив скрито селянина Петра Мацика його зять Стан. Голинський. — У скарбовім уряді в Лодзі викрили крадіж на кількадесять тисяч зол., зроблену урядовцем Ферштенберґом. — На радянськім кордоні в околиці Грималова польська гранична сторожа стріляла до перебіжчиків і вбила студента Теодора Трача, з камінни Струм.

З ЖИТТЯ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ.

„Комунист", дневник, який виходить у Харкові, пише в числі з дня 11. травня про те, як селяне спалили жидівську „сільську комуну", „Червоні Зорі" в Бердичівській окрузі. Подаємо в скороченні статтю „Коммуниста":

„Коллектив „Червоні Зорі" згорів. Його підпалили селяне. З головного шпихліра, де був захований врожай, остав тільки попіл. „Червоні Зорі", це один з наймолодших жидівських коллективів в Бердичівській окрузі. Вже в початках свого істнування зустрівся з бурхливим опором окружних селян. Село Іванківці, де склалися описані події, терпить голод землі. Коли в цілім Бердичівськім окрузі на одну душу випадає більше як три чверти (0.91) десятин, то в селі Іванківцях випадає лише трохи більше, як пів (0.60) десятини.

„Іванківське селянство, що терпить велику нужду, ще в 1921 році просило, щоби не творити в селі аґробази (земельний фонд, призначений на творення комуністичних господарств), але приділити землю селянам. Але окружна земельна управа не тільки що не згодилася на домагання селян, але навпаки, в 1923 р. відняла в селян ще й 43 десятині для аґробази. Правда, замісць цеї землі обіцяли селянам прирізати 60 десятин в іншім місці. Але обіцянка до сьогодня остала тільки обіцянкою. В березні 1925 р. віддали Іванківську аґробазу в користування жидівському коллективові. А вскорі за тим зачинають в Іванківку заїзджати переселенці — бердичівські ремісники, службовики й інша біднота. В коллективі устроїлось 16 родин, які ніколи не працювали на ріллі. На землю переселяється всього 5—6 родин, а зі спосібних до праці 53 дорослих, приступає до праці 36 осіб. В зимовий час оставало всього дві родини. Розуміється, що це довело до цього, що коллектив був примушений наняти платного сторожа і конюха з місцевих селян.

„Але мало цього. Брак досвідчених робучих рук заставляє коллектив віддавати частину своєї землі в аренду Іванківським селянам, а решту землі також обароблювати в більшости наємною робочою силою. (Виходить з цього таке, що жидівські кольоністи землю від селян відняли та ще й працювати їм на себе кажуть).

„Невдоволення селян зростало з кожним днем. На протязі 1925 р. було кілька випадків заворушень, котрі недвозначно вказували на те, що треба приняти рішучі міри, щоби привернути порядок і налагодити здорове взаїмовідношення між селянами і коллективом. Але є очевидні докази, що сільські й районові власти на це не зважали, що Іванківська сільська рада вповні солідаризувалася з селянами, котрі наважилися „вижити" коллектив. А заворушення були такі: Незвісні селяне зняли ніччю ворота і вкинули у воду. Селянин Іван Залізний примусив сторожа Адама Мазепу під загрозою смерти кинути службу в коллективі. Незвісний селянин сапою розбив голову на смерть одному членові коллективу, що до решти стероризувало переселенців... В тім часі богато родин утікло назад до міста. Одним словом — багато ясних причин до цього, щоби власти до цього вмішалися ще довго до самого підпалу коллективу. Така є коротка історія пожару „Червоних Зір". Подія ще далеко не покінчена і в час нашого приїзду до Бердичева, з села Іванківці вернулася щойно перша комісія. Ще немає остаточного рішення окружних властей що до Іванківського питання і прокураторія ще нічого не зробила, щоби виявити убійців і паліїв".

А далі орґан жидівської влади на Україні вигрожується так:

„Совітська влада і комуністична партія під ніякою умовою не сміють допустити і не допустять до Іванківських методів боротьби за землю. Тим більше строго засудиться винних, коли їх удари спрямовані на найбільш близькі нам частини сільської спілки, на коллективи, артелі комуни, що мають право на повну підтримку совітського громадянства".

Ось так накликає комуніст до строгого покарання Іванківських селян, що боролися за землю. З „Комуниста" виходить, що Іванківський жидівський коллектив, який дістав по дві десятини землі на душу в той час, коли сіра селянська маса (по твердженні самого „Коммуниста") мала всього пів десятини на душу, що той коллектив, що сам не вмів працювати, але жив найманим чужим трудом, є найбільш близьким серцю совітської влади. І тому жадає строгого покарання селян, що доведені до розпуки, хопилися терору, щоби боронити своїх прав до своєї землі.

ЖАЛІННИЙ ЦИГАН.

Оттак, брате: Повдовієш,
То оженять люде;
Як скотина же загине,
Другої не буде.

Вже три годи, як в Цигана
Згинула „Калина",
Та він все ще, як згадає,
Плаче як дитина.

Раз у попа на роботі
Нагадав корову,
Жаль стиснув його за серце —
Плаче Циган знову.

А батюшка здивувався
Та й його питає,
За ким то він такі щирі
Сльози проливає.

— Та як мені не плакати! —
Циган став казати.
— Була в мене коровина,
Як рідная мати,

Тай згинула. Шкода тільки
Всього мого труду,
Бо від тоді я другої
Не мав — і не буду.

— Що з тобою, чоловіче?
Хто-ж чував у світі
Та щоби за німиною
Так довго жаліти!
Та-ж ти, жінку поховавши
Пять літ яких тому,
Всього два дні посумував,
Тай скінчив на сьому.

— Воно легко вам, панотче,
Таке говорити,
Та не так мені легенько
Сльози припинити.
Як померла мені жінка,
Сусіди зійшлися,
Взяли мене розважати:
Брате! не журися!
Возьми собі мою сестру!
Один повідає.
Другий: Возьми мою доньку!
Кождий раду має.
А як згинула „Калина",
Ніхто не братався
Та: Візьми мою корову!
Жаден не озвався.

Т. Дмитренко.

КУДИ ЙДЕМО?

Найновіщі висліди астрономії про мандрівку земної кулі.

Куди йдемо? В які околиці неба несе нас наша земна куля — дрібне зерно піску в безконечно великім світі? Куди женеться наша земля, таскаючи на собі від віків народи, королівства, республики, царства?

Річ певна, що в однім році окружаємо сонце, із скорістю трийцяти кільометрів на секунду, одначе ми ніколи не повертаємось на ново через той сам простір. Чому? Бо тягне нас із собою в просторі наше сонце, разом з иншими планетами, що творять його небесну область.

По застанові видавалосяби неймовірним, щоби було інакше. Бо справді наше сонце є тільки дрібною зорею в небеснім світі; всі зорі, його посестри, швидко спішать кудись — пересічно роблять вони 43 кільометри на секунду, одні трохи більше, другі трохи менше. Який є рух нашої землі? Це питання доволі складне і перший взявся за нього астроном Гершель 1783. року. Щоби відчути його трудність, візьмім порівнання. Коли залізничий поїзд швидко жене, то глядач, подорожний з плятформи останнього ваґона бачить, що телеґрафічні стовпи втікають у напрямі противнім напрямови поїзду, всі предмети здовж залізної дороги поспішають, про око, в напрямі точки видникруга, противній тій, до якої мчиться поїзд. Це добре відомий наслідок перспективи.

Ось таке бачивби астроном, якби міг глядіти на звізди з позаду нашого „поїзду" землі — в разі, якби ці небесні предмети стояли тихо, підчас коли відбуваласяби наша велика подорож. Але справа ускладнюється тому, що звізди позаду нас не стоять непорушно, а теж мчаться своєю власною великою скорістю, з якою теж треба числитися.

Беручи під увагу рух сімох вибраних звізд, Гершель прийшов до висновку, що наше сонце зі скорістю 5 кільометрів на секунду затягає нас в напрямі одної точки в т. зв. звіздяній констеляції Геркуля.

Не маючи ще добрих знарядів, Гершель зробив хибний висновок, але висновок цей всетаки розповсюднився і можна його найти у всіх популярних книжках про звізди.

Тимчасом нові астрономічні досліди показують, що точка, до якої стремить с о н ц е із своїми планетами, знаходиться не там, де вичислив її Гершель, а трохи нижше звізди, званої „Веґа" в констеляції „Ліра". Наш лет до тої точки відбувається приблизно із скорістю 20 кільометрів на секунду. Се значно більше як думав Гершель, але це значно менше як швидкість білшости зір.

Одначе вчені ніколи не вдоволені. Вони знають, що наше сонце є частиною великого звіздяного збору, зложеного з кількох міліярдів звізд — ще світячих або вже погаслих: все те разом творить наш Світ, який представляється Молочною Дорогою. Отож здається щораз більше правдоподібним, що поза цим Світом, в склад якого входимо ми із землею і сонцем нашим, істнують ще инші Молочні Дороги. Вони зложені з мрачних пругів, швидкість яких иноді доходить 1000 і 1200 кільометрів на секунду. Ці числа доставлені нам спектроскопами (астрономічні прилади), одначе це ще питання, чи якісь причини не фальшують цеї оцінки. Над цим ведеться важкий спір серед учених, якому ще не видно кінця.

Приймім на хвилю, що ці числа відповідають правді. В такім разі можемо розвязати подібну задачу, як та, що її поставив собі Гершель що-до сонішної системи. Не тільки требаби приняти рух цілого нашого Світу, але ще — беручи під увагу рухи мрачних пругів — ми моглиби означити напрям нашої мандрівки в безвісти і її скорість. Кілька років тому зробили ці обчислення астрономи Юнґ і Гарпер. На їх думку наша Молочна Дорога летить у небесні пропасти із скорістю 650 кільометрів на секунду в напрямі констеляції Козорога.

Знове в останніх місяцях зазначили учені, що ці числа треба ще помножити через три... Одначе все те — ще не оконечні висліди, які ждуть ще нових дослідів і нових рахунків.

Науці кінця нема.

Др. Володимир Клодницький.

УКРАЇНА З 1918 Р. В АВСТРІЙСЬКІМ ОСВІТЛЕННЮ

(1)

Історично-політичні події минулих кількох літ так скоро пересунулись-мигнули перед нашими очима, що ми, помимо того, що й були навіть співучасниками згаданих подій, не затямили всего та не навчились того, щоб нам дало науку на будуче. А може ми не хотіли затямити-пізнати недавно минулого?! А може ми не хотіли і не хочемо до нині на підставі недавно минулого пізнати правди?! А може душі наші — душі недавних ще рабів, не були в силі обхопити всего того, що кругом нас ділось?! Особисто я тієї думки, що наші душі, головно в 1917 і 1918 рр. так були очаровані найбільшим щастям нації — то є державою і свободою, яка для цілого народу так любо усміхалась, що ми нічого докладно не чули, не бачили. Історія робила своє, а ми „пані-опянілі" щастям-свободою своє... між иншим богато-богато помилок при будові держави.

Нині, опинившись в положенню гіршому, чим африканські неґри, пр. на території Східної Галичини, як риби на гачку кидаємось та багато з нас напружає свої сили, головно на те, щоби робити знова нові ошибки. Багато з наших, т. зв. чільних одиниць хоріє на слабість зміни орієнтації — на недугу гарячку, в приступі якої робиться пляни нові — все нові — один плян „кращий" другого. Орієнтація у наших т. зв. чільніших одиниць — це щось такого, як сорочка, яку часто, досить часто, міняється. Ту маю на думці політиків покрою д-ра Осипа Назарука, д-ра Гриневецького і т. п., які в приступі „нової орієнтації" коять нове лихо, то є розбивають один український народний фронт за океаном, словом роблять нову похибку, свідомо чи несвідомо...

Ці то провідники ведуть нашого добродушного брата в нове царство, в якому, як буде круто, то певно полишать і царя Кирила, і ясновельможного Павла, а що найгірше і меншого брата, котрий за ними піде, а самі, як дипльомати з божої ласки від зеленого стола виїдуть-вивтікають знова в безпечне місце, подібно, як це вже нераз доказував нам др. Назарук. (Відомою річчю є, що п. др. Назарук в 1919 р. не побоявся полишити Українську Галицьку Армію на широких степах України, а в 1923 р. уряд З. У. Н. Р. і т. п.).

Не хочу осуджувати орієнтаційного хисту вище наведених „державників" — не хочу їх судити, бо це зробить і без мене історія. Хочу звернути увагу, що нам треба мати очи на те, щоб бачити, — вуха, щоб чути, а мозок, щоб розуміти все те, що ділось і діється кругом нас. Що до орієнтацій, то нам треба орієнтуватись лише на власні сили — на сили і цінности українського народа — на невичерпану силу селянських мас. Великий, могучий наш нарід, великі та дуже життєздатні наші народні маси, яких, на жаль, багато з наших псевдодержавних мужів не знає та не розуміє, ба навіть не хоче розуміти.

Українські маси сейчас по скиненню царсько-московського ярма зачали будувати вільну, незалежну, самостійну Україну, і, не зважаючи на ніякі жертви, зі зброєю в руках проганяли всіх тих, що явно або скрито хотіли й на далі держати в поневоленню українські маси. Хтож, як не самі українські маси прогнали німецьких окупантів? Хтож як не самі українські маси повалили гетьмана Скоропадського саме за те, що він окружився Москалями і ішов проти волі народа?

Український нарід від віків боровся проти московського поневолення України і від перших днів української революції клав основи самостійної української держави. У визвольній боротьбі виказав наш нарід таку велику силу, що з нею мусіли рахуватися навіть і чужинці.

Щоб скріпити вище згадане, подаю до загального відома низше наведений документ, а саме осуд-характеристику українських відносин, датований 19. червня 1918 року:

„Цк. комендант жандармерії для Галичини і Буковини в Чернівцях.

Розв. Ч. 435.

Звіт про українські відносини.

Відходить до:

1. Розв. бюра у Львові.

2. Розв. дет. старшини в Чернівцях.

3. Розв. бюра (два примірники) в Кольошварі та подається до відома

4. Нач. Команді Армії, розв. відділ, Пол. почта 11.

Чернівці, 19. червня 1918.

В останньому часі зростають на Україні симпатії до Австро-Угорщини, до Німців маліють. В українських кругах числять на сильнішу підпору самостійности України супроти Росії зі сторони нашої монархії, чим зі сторони Німців. Виходять при тім з тої точки погляду, що наша монархія ради самозбереження, мусить боятися зросту Росії; за те Німеччина може порозумітися з Росією що до своїх інтересів. Не узглядаючи поодиноких осіб, які є иншого погляду, панує переконання у всіх українських партіях, що Німеччина прямує до реставровання давньої Росії, яка мала бути лише на скрайних периферіях ослаблена (Фінляндія, Балтійські провінції, Литва, Польща, Бесарабія, Крим, части Східного Кавказу мають бути від Росії відлучені, щоби створити для Німеччини лучші стратеґічні умовини для майбутніх воєн). Виходячи з такої точки погляду, находяться всі українські партії супроти гетьманського уряду, що при помочі Німеччини і німецького диктату урядує, в найскрайнішій опозиції.

Теперішне українське правительство не вспіло досі зеднати для себе ширші українські круги. Після його складу можна його уважати за ліберальне правительство, яке, заховуючи принціп власности відносно найважнійшого внутрішньо-політичного питання Українців — земельного питання, приготовляє значні реформи в користь голодних на землю селян, це одначе так поволи робить, що не можна сподіватися успокоєння селян до критичного часу жнив, важного так для України, як і для центральних держав. Одначе успокоєння умів до того часу є безумовною конечністю, тому, що в противному разі грозить небезпека саботажу зі сторони селян, якій не можна зарадити ніякими репресивними способами.

Селяне обробили підчас попереднього українсько-соціялістичного уряду як найстаранніше землю, навіть цукрові буряки засіяли. Посівна площа має навіть значно перевисшати площу з 1917 р. При тому сповіщають зі всіх сторін, що в часі **Айхгорнівського приказу***) обрібки землі поля були вже обсіяні так, що той розпорядок не мав ніяких успіхів на побільшення посівної площі. В наслідок перевороту державного занедбується дальші полеві роботи. Не обробляється отже бурякових піль, цукрові буряки нищиться. Тому, що селяне не знають, в чию користь піде збір жнив, то випасають збіжеві площі та викошують їх.

Також в прочих случаях бере верх в краю **анархія.***) Убийства поміщиків і великих земельних власників є на порядку дня. Це все для того, що переведено курс з ліва на право надто остро і без приготовань.

Після погляду знатоків українських відносин на селі можна наближаючуся катастрофу тільки в той спосіб усунути, що треба випустити оголошення такого змісту, що сьогорічний збір жнив остає власністю тих, що поробили засіви, як також, що буде скликаний осінню український парлямент на підставі загального та рівного права голосовання, який має рішити про устрій краю та земельну реформу. Дальше належить притягнути Українців до обняття міністерських постів.

Особисто є теперішні міністри всі приклонниками независимої від Росії української держави, навіть ті, що були дотепер, національно Росіянами. Инакше одначе мається справа з політичними партіями, до яких вони належать, іменно конституційно-демократичної, з якої рекрутується найбільше міністрів, та партії октябристів. В головну скрипку грає конституційно-демократична партія. Це є напрямок ярко орієнтуючийся на Росію з виробленою російською імперіялістичною ідеольоґією, при тому прихильній антанті і перенятій ненавистю до всего, що німецьке. Є утопією вірити, що цю партію можна зискати для котроїсь з центральних держав ціною хочби як найдальших уступок. Вона є партією російської інтеліґенції, її приязнь основується не лише на економічних., політичних та культурних розумованнях. Вона є приязна до антанти в наслідок психольоґічного неґативного відношення до німецької вдачі, яка Росіянам противна. Такий є настрій цеї партії і це треба узглянити, наколи належить оминути політичні похибки з нашої сторони. Погорду до німецької вдачі переносить ця партія також на нашу монархію, яку вона крім того легковажить тому, що вона не чує страху перед нами. Наш повіренник признає трудноші належної оцінки таких російських настроїв для Европейця, але констатує факт для передачі його дальше.

(Дальше буде).

*) Головнокомандуючий німецькими військами на Україні ґен. фон Айхгорн видав в квітні 1918 р. приказ, щоби українські селяне обробили всю землю, навіть забрану у поміщиків, а рівночасно дав поміщикам забезпечення, що збір з їхніх земель належиться їм, а не селянам.

*) Слово анархія ужив докладчик невлучно. Не була це анархія, а самооборона селян перед поміщиками, які при помочі карних експедицій не лише відбирали від селян землю, але також жорстоко мстилися на селянах, накладаючи неймовірно високі контрибуції.

ЖИДИ ЛІЗУТЬ ЗІ ШКІРИ, АБИ РАТУВАТИ ШВАРЦБАРТА.

Слідство проти Шварцбарта відбувається повним кроком. Жиди стягають все, що вміє брехати і що згубило совість, до Парижа, аби „свідчити" про толеровання погромів головним Отаманом. Навіть більше, комуніст, адвокат Шварцбарта, Торе десь понаймав якихось підозрілих Українців - большевиків, що вели шпіонажу в українській армії, яко старшини, аби вони свідчили про те, що українські війська громили Жидів.

Переслухано з Українців відомих діячів, Вячеслава Прокоповича, бувшого премієра, якого головний Отаман висилав за границю для переговорів з Жидами проти протипогромної агітації, та проф. Ковалія, бувшого директора Украінбанку, який посвідчив, що Шварцбарт довший час слідкував око за головним Отаманом.

Бувший міністер жидівських справ Ґольдштейн дещо заплутався в своїх зізнаннях. Він зізнавав проти С. Петлюри, як і Жид Красний—Шен, бувший міністер жидівських справ, що вернув недавно до большевиків.

Вдова по С. Петлюрі подала свому оборонцеви, найкращому адвокатові в Парижі, цілу низку свідків, які свідчитимуть, що Шварцбарт є звичайний агент Комінтерну.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1927.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку кліщу; коли ні, то понесуть кошт виготовлення такої кліші з фотографії, то значить, що його оголошенне буде о стільки дорожше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які суть при відділах У. Н. Союза (если який кружок, співацьке товариство і т. п. не есть при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не буде поміщуватись у календарі), хотіли6, аби їх фотографії були поміщені в календари на 1927 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $10.00. Сі гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"

83 Grand Street, — Jersey City, N. J.

МУЧЕНИК А ЛИЦАР.

Тільки сильні і горді народи бувають вільними і незалежними, бо лиш перед фізичною силою, сполученою з моральною силою, відступає і покоряється напасник. Сама фізична сила ще не дає народови самостійности і тому бувають много-міліонові, фізично сильні і здорові народи в неволі і поневірці у народів слабших числом, але посідаючих силу моральну, котра дає розгін силі фізичній.

Найвищим проявом тої моральної сили, що дає народам свободу і незалежність — є лицарство. Бувають народи **гнобителі**, народи **раби**, народи **мученики** і народи **лицарі**.

Нашому народови завойовники віками вповивали і вмовляли, що він є **рабом**, тай в самім народі **перемагає ідея мучеництва** над ідеєю лицарства. І тому він досі в неволі.

Але наш український народ не покидає думки, що **вийде з неволі** і як доказав в послідним повстанню, хоче вийти на шлях лицарський. Той шлях йому не чужий, лише притоптаний, порослий травою, заваленний руїнами. Та крім сего він тяжкий, бо вимагає великих добровільних жертв.

І мученик і лицар є тими, хто життє своє несе в жертву ідеї визволення, але шляхи їхні ріжні, хоч оба кроваві і тернисті.

Шлях мученика залитий його власною кровю, на якій виростають білі квіти любови і прощення.

Шлях лицарський скривавлений побіч його власної ще й кровю ворожою, на якій виростає золотоколоса пшениця спокійної, мечем лицарським захищеної праці.

Мученик без опору віддає себе на катування і смерть. Він прощає свому перемоїцеви і катови і своїми добровільними ранами намагається вжахнути його і розжалобити.

Лицар не любить свого ворога і, добровільно віддаючи своє життя для ідеї, не віддає його в жертву без опору, лиш падає в чеснім бою, стараючись повалити в нім свого противника.

Мученик, простягнений на своїм кривавім шляху, зроджує лемент, молитви і сльози, і хоч часом заохочує до наслідування, до помсти, але частійше зневірює і ослаблює. А труп лицаря, впавшого в чеснім бою, завжди переймає пошаною, надихає і пориває до діла і ніколи не відбирає в оставших духа.

Ні мученик ні лицар ніколи не сплямлять уст своїх непрвадою а своїх душ страхом. Ріжниця між ними та, що лицар ніколи рабом і слугою переможця не буде.

Як я маю, козак Нечай, та ще й утікати,
Свою славу козацькую під ноги топтати.

Не було нічого страшнійшого для наших предків — лицарів, як принизити, „під ноги потоптати" козацьку лицарську славу.

„Кеди зень скурен пасамі дарто, Гонта ані єкнол, тилько файкен палії і ксьонжкен читал" — пише про Гонту сучасний польський хроніст.

„Мудль се, попе!" Ляхи ревіли
І сивий, як голуб, священик в крови
Впав на коліна — руки до зір...
А як молився — серце пробивали...

співає про лицаря о. Нижанковського поет — очевидець.

І поки серед підбитого народу були і є такі лицарі, — завойовник не може спокійно споживати плодів своеї добичі.

НАЦІОНАЛЬНЕ СВЯТО 14. ЛИПНЯ У ФРАНЦІЇ.

Париж, 15. липня.

В 1790 році на місяць липень перший раз готовився французький народ до свого першого національного свята. Майже всі мешканці міста Парижа добровільно прямували на Марсове поле. Між тими добровільними робітниками було видко дуже багато елєгантних дам у шовкових вбраннях, яким тоді перший раз руки покрилися мозолями від праці.

14. липня це були перші роковини взяття Бастилії. Але це свято не було лише святом взяття Бастилії, але також святом обєднання всіх Французів. Мешканці Парижа з великим одушевленням приймали день за днем на свято прибуваючих депутатів зі всіх закутків Франції.

Це були тижні радощів революції. В той час ще дрімало страхіття революційних подій і ще голова Марії Антоанетти не впала у кіш під гільотиною.

Похід свята почався з Бастилії на Марсове поле. Ніхто не звертав уваги на дощ. На призначеному місці для свята, яке побудовано у формі амфітеатру, на середині перед вівтарем Батьківщини служив святочне богослуження Тальран, епископ Отина і там в імя французького народу Ляфает зложив присягу на вірність французькій конституції. Король перед військовою академією, окружений депутатами Національного Зібрання на трибуні, окрашеній синіми драперіями, повторив слова присяги, а тимчасом всі париські гармати гули на переміну з гарматами околиць.

Марія Антоанетта з піднесеними руками до неба показала роздрахненій юрбі свого сина. На руїнах Бастилії, де висіла вивіска „тут танцюється" — до ранньої зорі танцювали молоді та старі разом. Цікаво, що що цим святі майже сто років не святкувалося 14. липня.

Французька історія того часу повна ріжних історичних подій і кожний режім святкував це свято по свому розуміню. Підчас революції в роках алєгорії та апотеоз дух ідей Якобінів панував над цим святом. Святкували свято суверенности народів, свято сільського господарства, свято добродійности, свято доброго подружжа та славне свято „розуму", на котрому в гробі Турлієрі головував Робеспер.

За Наполеона — можна сказати, ці всі влаштовувані свята та забави додавали нову силу та бадьорість його будучим подвигам.

Підчас імперії почалися перші публичні безплатні вистави в операх та театрах, бо підчас Реставрації ніхто не старався про народні забави. „Те Деум", а по них приняття були доступні лише вибраним особам. Але липнева монархія змінила це. Тоді влаштовано перше триденне свято 27. липня. В перший день свята роздавали гроші та їжу, на другий день горожанська армія могла напитись до безпритомности, а на третій день було це найбільше свято, яке Париж коли міг бачити: штучні вогні, ілюмінації, парадні походи війська ще ніколи не були підготовлені так уважно, як на цей день. Все військо вилягло в шапках з медвежої шкіри; вечером на публичних балах можна було бачити, як танцюють не лише гризетки та підстаршини, але також елєгантні „льви" з фризурами де Орлеан—тодішні елєгантні паничі.

В 1848 р. Республика святкувала з великим успіхом свята Конвенції. За Наполеона III.—2. грудня святковано перше велике свято побіди державного перевороту.

Третя республика 70 літ пізніще святкувала знову традиційне свято 1790 р. За президента Греві 14. липень знова став національним святом.

Словом: режім і імя національних свят мінялися. Але юрба і її радість підчас Наполеона, Филипа і III. Республики були ті самі і вони тими самими і до нині залишилися. Французький народ і сьогодні є таким самим оптимістом і так само дитинячо віддається своїм забавам, як і в році 1790 у день національного свята. Тепер можна лише зауважити, що на вуличних музиках звився кілька родів нових інструментів—„як „банджо" та „саксофон", а все инше залишилося, як 150 літ тому.

Вулиця, танцюючі пари, національні кольори, прапори, лямпіони, гірлянди ті самі, які були давніще. Той самий штучний вогонь і народня дефіляда привабляють над Сену та її мости мешканців Парижа.

Здається, що тут пливе життя безжурно, як у перші роковини, коли на руїнах жорстокости була вивішена таблиця: „Тут танцюється". Гуляють усі національности: други та вороги, вчорашні, нинішні або завтрішні.

Цього року в французькому національному святі свободи взяв участь султан Марока та Прімо де Рівера.

Іван Стасів.

З ПОЛІЦІЙНОЇ ХРОНІКИ.

Один з провідників селянської партії „Визволєнє" др. Путек у свойому партійному органі назвав Польщу „поліційною державою".

Приводом до цего висказу були статистичні дані, які згаданий посол зібрав в урядовій „Газеті адміністрації і державної поліції". З тих даних довідуємося:

Републіканська Польща має поліційний корпус, що обіймає 1,300 старшин і 50,000 поліцаїв, це є вісім разів більше старшин, а пять разів більше поліцаїв, як мала колишня Австрія. (Притім Австрія мала майже два рази стільки населення, що сучасна Польща). На удержання цеї занглійщеної, але мало справної поліції платить скарб держави рік-річно 100 міліонів.

З урядових виказів довідуємося, що серед старшин поліції власти визначили 279 кар, це значить, що кождий пятий старшина є караний. В другому півріччі 1924 р. покарано 2,000 поліцаїв за пиянство. Зпоміж стійкових караних арештом було 12,522, 1,265 усунено, кождий четвертий стійковий караний арештом.

В жовтні 1925 р. занотовано в поліції 159,202 найріжнороднійших проступків. Число страшне. Є це вислід спеціяльних статистичних метод поліції, котра в рубриці проступків поміщує всі категорії проступків. Є в тому числі: 19,136 санітарно-адміністраційних випадків, 8,532 випадків пиянства, 66,488 „ріжних", як селянин не мав таблички при возі, собака зірвалася з ланцюга і т. д.

Розуміється, в гоненні цих „ріжних" дрібничок поліція виказує велику справність, впрочім це дає значні доходи у виді грошевих кар. Натомісць інакше виглядає ця справність, коли ходить про кримінальні справи. З урядових даних бачимо, що кождий другий бандит, палій і злодій поповнює свій злочин безкарно, бо „анґлійська" поліція не була в стані його вислідити й піймати.

СВЯТО ПОЛЯГЛИХ В ТОВСТЕНЬКІМ.

Як кожного, так і цього року громадянство копичинецького повіту святкувало свято поляглих на могилі в Товстенькім дня 26. VI. (в другий день Зелених Свят). Уже раннім ранком почали з усіх сторін не лише копичинецького, але і з борщівського та чортківського повіту находити більші громадки людей. По більшій части з процесіями в чвірках, несучи вінці на могилу поляглих. Ще далеко від села видніє високий хрест, обмаєний зеленю, а жовто-блакитні прапори за подувом вітру лопотять у сторону тієї української нації — за Збруч. В цілім повіті, на кожній головнійшій дорозі бундючно проходяться з наїженими багнетами сторожі публичного спокою і пригадують навіть і нетямучим, що нині неабиякий день. Слідять пильно за кожною процесією, щоб — борони Боже — не вмішався де між прочан який парубяга на коні— бо до такого їздця на закосиченому коні готова „ойчизна" в пух і прах розсипатися. Поодиноко їдучих часто леґітимують. Сильне поготівля „влади" нікого не бентежить, а навіть додає ще більшого завзяття. Около 9. години вже ціле село заповнене людьми та возами. По вулицях та площах звиваються моторні дівчатка з Копичинець та Гусятина і збирають добровільні датки на українських інвалідів. Трапляються випадки, що неодин старенький дідусь просить: „І мені, паннунцю, пришпиліть таку карточку" (вінету У. К. Т. О. Н. І.). Поліції в селі, що не міра. І кінні і піші, а тайних агентів і не перечислиш. На головний вулиці бундючний комісар п. Бавман, великий приятель „караїмів" та автор ніким не писаних законів про рівноправність польської мови, так, що всі вивіски на українських установах, як читальні та кооперативи, мають бути по польськи, щоб місцевій меншости кривди не було, а в читальні в Товстенькім напис над сценою — „В своїй хаті своя правда" — мусить бути по польськи, щоб і кожний Поляк, а навіть сам пан комісар, про це знав і памятав. Поліція на доказ, що вона не задармо обтяжує буджет держави, зачинає щиро працювати, а що наскорі нічого путнього придумати не може, записує кожного, хто у вишиваній сорочці та шапці, бо це — „антипаньствови струй". Година друга пополудні. Біля церкви формується похід і рушає під такт похоронного маршу васильковецької музики на могилу. В поході всі церковні процесії, шкільна молодь з хоругвами, Луги та Сокoли з прапорами, а сільські дівчата несуть вінці нашим поляглим. До панахиди стає 12 священиків, між ними сідоголовий о. Матковський, а побіч нього літами ще старший о. Марморович та о. Ростковнч. Підчас панахиди співає хор з Гусятина. По панахиді о. Радченко з Гусятина могучим голосом виголосив до кількатисячної громади промову, в якій сказав, що вихований культом поляглих за волю народ дає запоруку, що Україна встане. По промові відспівав хор клячучи: „Боже великий, єдиний", а музика відограла „Вжертвою в бою". Грімким „Ще не вмерла" закінчено свято і народ вертає, хоч не дуже радо, домів, а відходячи ще раз кожний звертає очі в сторону могили, де лягло спочити козацьке біле тіло. Переведена підчас свята збірка принесла приблизно 400 зол. на українських інвалідів. При цій нагоді звернемо увагу, що обовязком комітету подбати про кращий вигляд самої могили і про відповідне утревлення памяти поляглих по всіх селах Копичинеччини й Гусятинщини.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГЕТЬ КАЙДАНИ!

В одному з останніх чисел тижневика „По вольносьць" ред. Т. В. Длугошовскі поміщує статтю-заклик під повищим заголовком, який з огляду на її зміст тут подаємо:

По нинішний день, мимо конституційного істнування, в Польщі закладають кайдани політичним вязням підчас перепроваджування їх з вязниці до вязниці або до суду.

Метода такого уморальнювання, ббідичена по царях і кайзерах, не тільки що понижує гідність людини і компромітує владу — але часто доводить до гострих конфліктів з політичними вязнями.

Дня 4. червня ц. р. з „Павяку" (тюрми у Варшаві) завізвано до мирового судді політичного вязня С. Копіка в характері свідка в справі поліціянта, обжалованого за побиття Копіка кілька місяців взад, також в часі переводження до суду. Поліціянти, що ескортували Копіка, намагалися при виході з вязниці закувати його в кайдани. Тільки наслідком його спротиву, вони зрезиґнували з цего наміру. Натомісць опісля старалися вони його змусити йти серединою вулиці. Коли Копіке погодився на це, поліціянти поводилися супроти безборонного вязня з цілою брутальністю і силою заволікли його до суду. В часі повороту зі суду, де Копік зложив зізнання некорисні для цего поліціянта, який його колись бив, товариші тамтого, що ескортували Копіка, з пімсти почали над ним знущатися. Закували його в кайдани, потім побоями забажали його приневолити, щоби йшов серединою вулиці. Наслідком опору неуступчивого вязня, поліціянти побили його немилосерно. У відповідь на це Копік положився на вулиці і заявив, що далі сам не піде. Силою потягли його за тюремну браму, де знову його били і затягли до камери! Два відділи політичних вязнів, які в той час були на проході, коли побачили, що діється, кинулися в напрямі брами з окликами: „Не бийте, бандити!"

Негайно змобілізована вязнична сторожа розігнала вязнів по камерах. Цій демонстрації і сценам приглядалися товпи людей з вулиці, вікон і балькона.

Можеб так уряд моральної санації звернув увагу на такий пережиток, як ручні кайдани для політичних вязнів, які не є ніким иншим, як символом ганьби, якої Польща досі не зуміла позбутися.

Автор статті сам колись носив царські кайдани на руках, як політичний вязень. Царя задушили ті кайдани, якими цар бажав скувати волю народів, що входили в склад російської імперії. Сучасна Росія скасувала кайдани і на ноги і на руки.

Завжди, як тільки ковано в кайдани вязнів царської каторги, приходили нам на думку слова революційної пісні:

„...бо вольного духа не скути [в кайдани,
Біда, біда, біда вам, тирани!"

Пісню вольного духа співали ми навіть помершим товаришам в труларні, це є тоді, коли царські собаки позволяли зняти кайдани.

Як бувший царський вязень, що памятає гидь і муки, закування в кайдани, звертаюся до товаришів давної тюремної долі, до стоваришення бувших політичних вязнів, щоби повели акцію в цілі скасування кайдан в Польщі і начали пропаганду клича: „**Геть кайдани!**"

Бо хиба страшний є вид, коли поліціянт веде вуйицею людину, як собаку на привязи, як вола на заріз, як не-людину.

МОРАЛЬНИЙ ПРОЦЕС.

Англійський письменник, капітан Петер Райт видав мемуари, які мали великий успіх, бо стали великим скандалом. Автор на підставі численних документів і свідоцтв родини великого англійського державника Ґлєдстона доказав у своїй книжці, що Ґлєдстон був великим діячем і політиком, але зовсім не таким суворим пуританином як усі гадають. Ґлєдстон вів подвійне життя лицеміра і був беасовісним „бабієм" і Дон-Жуаном. Щоби рятувати честь апостола англійської суспільної пуританської моралі, гурток впливових людей добився того, що Райта виключили з поміж членів клюбу. А це однозначне з поличником, а навіть чимсь більшим. Тоді Райт подав клюб у суд за образу і за відшкодовання. Процес вів один з найбільше авторитетних суддів, Ґорридж. Між слухачами на салі можна було бачити силу дипльоматів: Асквіта, Бальфура і лондонської аристократії. Райт виграв процес. Усі вислухали з запертим віддихом мотивів присуду: Клюб має заплатити капітанові Райтові відшкодування не тільки за те, що він зазнав матеріяльної шкоди, але й моральної. Виключаючи його з клюбу, кидають підозріння, що він клеветник. А це хибне. Райт зібрав у своїй книжці всі правдиві факти. Якби Ґлєдстон був приватною людиною, тоді йому можна би вибачити його любовні історії, але для політиків і дипльоматів, які живуть у світлі суспільного осуду, істнують инші, багато більше суворі закони для їх моралі. Ніхто не заперечить, що колиб ми були суддями, то ми міркували би (як і думаємо) зовсім инакше.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

В СТАРІМ КРАЮ.